

08.08.2011

Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie

---

autor: Karolina Krawczyk

Na warszawskim Muranowie, w sercu dawnej dzielnicy żydowskiej, której część stała się w 1940 roku obszarem getta, w kwadracie ulic: Zamenhofska, Anielewiczka, Lewartowskiego i Karmelickiej, powstaje Muzeum Historii Żydów Polskich (MHŻP). Muzeum stanie naprzeciwko Pomnika Bohaterów Getta. Jego gmach został zaprojektowany w taki sposób, by otwierając się na pomnik, tworzył z nim spójną całość.

Inicjatywa utworzenia Muzeum wyszła od Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny i stopniowo zyskała uznanie zarówno w Polsce, jak i na świecie. Prace nad projektem i jego realizacją trwają od 1996 roku, od 2000 roku kieruje nimi Jerzy Halbersztadt, który w 2005 roku został oficjalnie dyrektorem Muzeum.

Misją MHŻP jest stworzenie nowoczesnego, multimedialnego centrum edukacji i kultury, które pozwoli zachować i zaprezentować dziedzictwo tysięcy obecności Żydów na ziemiach polskich. Jego celem statutowym jest ukazanie dziejów Żydów na historycznych terenach Rzeczypospolitej Polskiej oraz wspieranie wszelkich działań zmierzających do wychowania młodego pokolenia w duchu wzajemnej tolerancji oraz szacunku dla tradycji i kultury żydowskiej. Muzeum powstaje jako wspólna instytucja kultury Miasta Stołecznego Warszawy, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Stowarzyszenia ŻIH oraz darczyńców prywatnych z całego świata. Otwarcie nowoczesnego budynku Muzeum, zaprojektowanego przez fińskiego architekta Rainera Mahlamäkiego, jest planowane na 2012 rok. Ma mieć 12,8 tys. metrów kwadratowych powierzchni użytkowej, w tym 4,3 tys. metrów kwadratowych powierzchni wystawienniczej. Poza wystawą główną będą tu prezentowane wystawy czasowe, są też planowane: wielofunkcyjna sala audytoryjna – kinowa oraz sale projekcyjne i warsztatowe, klub, restauracja oraz kawiarnia. MHŻP będzie największym w Europie muzeum o tematyce żydowskiej.

Żydowska obecność w Polsce zaczęła się blisko 1000 lat przed Holokaustem – Żydzi z powodów ekonomicznych oraz uciekając przed religijnymi prześladowaniami w innych częściach Europy, osiedlali się na terenach Polski już od średniowiecza. To Polska była niegdyś centrum żydowskiej diaspory, miejscem życia największej społeczności wyznania mojżeszowego na świecie. Kiedy dziś uczniowie warszawskich szkół są oprowadzani po Muranowie przez animatorów pracujących dla Muzeum, otwierają oczy ze zdumienia, jak silne są tradycje żydowskie w Warszawie i jak liczna była tu obecność Żydów. Dlatego edukacja stanowi jeden z podstawowych filarów Muzeum. W ofercie edukacyjnej znajdziemy między innymi spacer po Warszawie prezentujące ważne miejsca i postaci; seminaria i warsztaty dotyczące żydowskiej kultury, religii i życia codziennego; warsztaty dotyczące podziemnego archiwum getta Emanuela Ringelbluma; warsztaty okazjonalne i świąteczne, podczas których możemy na przykład nauczyć się śpiewać pieśni z okazji Chanuki, budować szałas w święto Sukot, robić lalki purimowe czy bawić się drejblem. Dla młodzieży licealnej i studentów istnieje możliwość polsko-izraelskiej wymiany i spotkań międzynarodowych, podczas których obie strony mogą się wzajemnie poznać, przyrzeć się historii i zwyczajom swoich krajów, a także eksplorować codzienność uwikłaną w kontekst społeczno-polityczny. Twórcy i zespół pracowników Muzeum są zgodni co do tego, że edukacja, zwłaszcza w nowoczesnym i inspirującym dla młodzieży wydaniu, to jedna z ważniejszych misji i jedno z najskuteczniejszych narzędzi wielokulturowego wychowania w duchu tolerancji i szacunku.

Drugim istotnym obszarem działań, realizowanym jeszcze przed powstaniem realnego budynku Muzeum, jest portal żydowskiej historii lokalnej – Wirtualny Sztetl. Wchodząc na stronę www.sztetl.org.pl, można poznać nieznaną historię swojej miejscowości, przeczytać zapomnianą opowieść lub odkryć ciekawy zabytek. Wirtualny Sztetl jest próbą stworzenia pełnego obrazu historii i relacji polsko-żydowskich, nowoczesnym i interaktywnym narzędziem wymiany myśli, wiedzy i doświadczeń. Wirtualny Sztetl jest tworzony przez społeczność, dlatego jego twórcy zachęcają do współpracy – „róbmy zdjęcia, szukajmy pamiątek, słuchajmy wspomnień, informujmy się i zachęcajmy do podejmowania inicjatyw. Poznawajmy się i działajmy” – piszą na stronie portalu.

Jednym z najświeższych projektów Muzeum jest program „Polscy Sprawiedliwi – przywracanie pamięci”, którego zadaniem jest dotrzeć do wszystkich, którzy ratowali Żydów skazanych na zagładę w czasie drugiej wojny światowej – do wszystkich „Sprawiedliwych wśród Narodów Świata” w Polsce – i przyczynić się do uczynienia pamięci o ich czynach trwałym elementem świadomości społecznej. Celem programu „Polscy Sprawiedliwi – przywracanie pamięci” jest także udostępnienie dokumentacji polskich Sprawiedliwych na poświęconej im stronie internetowej. Będzie to nowoczesne dwujęzyczne archiwum (prowadzone w językach polskim i angielskim), stanowiące kompendium wiedzy o polskich Sprawiedliwych, w którym zostaną umieszczone nie tylko materiały archiwalne, lecz także odsyłacze do zasobów internetowych, artykułów, literatury, filmów oraz innych projektów związanych ze Sprawiedliwymi, realizowanych w Polsce i na świecie. Strona ta będzie próbą zebrania rozproszonych do tej pory informacji, wzbogaconych o biografie, materiał ikonograficzny (fotokopie dokumentów, fotografie archiwalne, zdjęcia współczesne) oraz opracowania problemowe, niedostępne dotychczas szerokiemu gronu odbiorców – nauczycielom, uczniom, studentom i badaczom.

Muzeum Historii Żydów Polskich ma stać się punktem odniesienia dla wszystkich zainteresowanych dziedzictwem Żydów polskich oraz znakiem dokonującego się przełomu we wzajemnych stosunkach Polaków i Żydów. Muzeum ma być swego rodzaju „portalem” dającym ogólną orientację i kierującym wszystkich zainteresowanych do miejsc, w których przypominane zostaną zarówno jasne, jak i ciemne karty polsko-żydowskiej przeszłości. Muzeum wreszcie, nade wszystko, chce stać się ważnym na mapie Warszawy i Polski miejscem spotkań i dyskusji ludzi, którzy pragną lepiej poznać przeszłość i współczesną kulturę żydowską, którzy chcą zmierzyć się ze stereotypami i ograniczyć zjawiska zagrażające współczesnemu światu, takie jak ksenofobia i nacjonalistyczne uprzedzenia. W tym sensie musi to być miejsce dla wszystkich, promieniujące ideami otwartości, tolerancji i prawdy.